

משרד החינוך
המנהל למדע וטכנולוגיה
הפיקוח על מגמת טכנולוגיית תקשורת

מורים/ות ורכזי/ות למ"ד יקרים/ות,

- להלן עיקרי סיכום מפגש למ"ד המקוון שנערך ביום חמישי ה-14.11.19.
במפגש חודדו שני נושאים עיקריים:
1. הגדרת דרישה עדכנית יותר למושג הדילמה ומורכבותה בתפיסה הכוללת של עבודת הגמר.
 2. נוהל מחייב הדורש אישור פרויקט על ידי מטמיעי המסלול עד סוף דצמבר.

כמוכן הציג רני את הפרוייקט "אתר מלווה מקצוע" שהושקעו בו מחשבה ומאמצים רבים. תכלית האתר להעניק מרחב למידה חווייתית ועצמאית לתלמיד. האתר יוצג בהרחבה במהלך ההשתלמות בשלומי.

- המפגש הבא של בתיה"ס המשתתפים בפרוייקט ל.מ.ד יתקיים כבעבר ב-25/12 בשעה 1000 בתיכון יגאל אלון ראשון לציון. נא שריינו השתתפותכם.

מסמך זה מכיל:

1. חידוד מושג הדילמה
2. נוהל אישור פרויקט
3. מחוון למ"ד תש"פ
4. התייחסות לאתר מלווה מקצוע

[\(1\) חידוד מושג הדילמה](#)

"דמוקרטיה זה לא בחירות כל ארבע שנים, אלא בחירות שכל אחד מאיתנו עושה כל יום"

דילמה **אינה** "רק" התנגשות בין ערכים; אלא היא

(1) בעיה, שאין לה פתרון אחד נכון, אלא (2) כמה פתרונות שווי ערך, ו-(3) שלכל אחד מהפתרונות יש יתרונות וחסרונות.

נקודות לדגשים:

- אנחנו כל הזמן מתמודדים עם דילמות, זה לא משהו תיאורטי או קשור לחומר הלימוד, אלא לחיי היום יום.
- יש סוגים שונים של דילמות, לכל אחד ממרכיבי התקשורת יש דילמות: יצרני התקשורת, צרכני התקשורת, פוליטיקאים ואנשי ציבור, סלבס וכן הלאה.

כדאי להדגים מחיי היום יום:

אחרי ביה"ס אני רעב ויש לי כמה אפשרויות: לאכול פלאפל בדרך וזה מאוד מהנה וטעים (++) , אבל זה לא בריא ועולה כסף (--). אני יכול לאכול בבית סלט וזה יהיה פחות מהנה ופחות טעים (--), אבל יותר בריא ויותר זול (++) . יתכנו גם אפשרויות נוספות כמובן.

• **דילמה של יוצרים - עיצוב פרסומות:** ליצור פרסומת סקסיסטית וקיצונית, זה ימשוך רייטינג, ידברו עלי, יביא לי כסף (+++), אבל אולי יעמיק תהליכי חפצון, ישפיל נשים ויעשה רע לחברה (---). אני יכול לעשות פרסומת יותר שוויונית ומוסרית ובעלת תועלת חברתית (+), אבל פחות כלכלית ומושכת מקצועית (-). [תקף גם לסטריאוטיפים, ריאליטי ועוד]

• **דילמה של עיתונאים סיקור מקרי רצח ואלימות:** סיקור מפורט ומקרוב עם תצלומי תקריב ותיאורים חזקים: ימשוך קהל ורייטינג וכסף, אבל יכול לעורר פאניקה ציבורית. אני יכול לסקר בצורה מתונה ואחראית יותר, אבל פחות מושך קהל ותשומת לב מקצועית.

• **דילמה של פוליטיקאים** – האם להשתתף בתוכניות סאטירה שצוחקות מהם: השתתפות תוכל אולי למתן את הלעג או אולי הפוליטיקאי יצליח לגבור על הדרנים ולהראות לקהל שהוא החזק והוא לא מפחד. מצד שני, הוא משחק ב"כללי המשחק" שלהם ואם הוא משתתף הוא נותן לגיטימציה לתוכניות הסאטירה להמשיך ללעוג לו. מצד שני, אם יסרב להגיע יתקבל כפחדן ואולי הלעג כלפיו יגבר ויתפש כנכון. (רלוונטי גם **לדילמות של סלבריטי ידוענים** לגבי השתתפות בתוכניות ריאליטי או ראיונות)

• **דילמה של צרכנים** – האם להעלות לאינסטגרם צילומים מושכים בדומה לדמויות מפורסמות או פרסומות – ואז אני מושך הרבה לייקים ותגובות חיוביות, אבל משכפל דימויים מיניים לא שוויוניים, או לנסות משהו אחר ואז אולי הצליח לשבור מעט סטריאוטיפים, אבל אולי אזכה לפחות לייקים. האם לשכפל את התרבות ההגמונית ולהיכנע לכלליה או לפעול בצורה שונה?

• **דילמה של מפיקים - שימוש בפרסום סמוי** – האם להשתמש ואז עלול לאבד מאמון הציבור, אבל לקבל הרבה כסף או לנסות לא להשתמש ואז אפסיד כסף ואולי אזכה באמון. או לנסות להחביא את התוכן השיווקי ולקחת סיכון שהקהל לא ישים לב ואז אקבל הכסף ולא אאבד אמון, אבל זה סיכון כיון שאם ישימו לב אאבד הרבה קהל ורייטינג ואמון.

נקודות נוספות לתשומת הלב:

1. דיון בדילמה **בעל ערך חינוכי**, שנשען על לימוד הזירות, **הערך הלימודי** והדיון בדילמה – **ערך אזרחי**.
2. חשוב מאוד שהתלמידים **יפנימו את מושג הדילמה** ואת השימוש היומיומי שהם עושים בו. חשוב מאוד שיבינו **שלכל אפשרות יש צדדים חיוביים ושלייליים** ושאינן הכרעה אחת נכונה. למשל, כולם טוענים שפרסומות סקסיסטיות זה רע, אבל האם האינסטגרם שלנו לא משכפל את אותם דימויים והעמדה?
3. אם התשובה חד משמעית וברורה מאוד לתלמיד, **סימן שהדילמה אינה מעמיקה**. אם התגובה של התלמיד היא "טוב אז ברור שצריך לצנזר הפרסומת" או "ברור שצריך לא להפיץ המשחק מחשב הזה" אז הדילמה אינה מוגדרת טוב.

4. דיון מוצלח בדילמה טובה אמור להניב את התובנה שבכל מקרה אנחנו משלמים מחיר מסוים. ההכרעה בדילמה אינה מה טוב ומה רע, אלא מה פחות-רע או מה יותר-טוב.

לרוב יוצאים לפרויקט מראש עם דילמה שמעלה הנושא. לעיתים יש תלמידים עם התלבטות או בעיה להגדיר הדילמה ואז אני מציע לתת להם לעבוד **ובשלב המוקדם של החקר** לברר איתם את נושא הדילמה. לעיתים לא הנושא מעלה את הדילמה, אלא הממצאים שהתלמיד נחשף אליהם מעלים אצלו את הדילמה

(2) מסמך לאישור פרויקט למ"ד

כדי לוודא שכולם על המסלול יש להעביר למטמיעים מסמך עם הפרטים הבאים לכל תלמיד:

שם התלמיד.ה

1. נושא העבודה (במשפט)
2. הדילמה בבסיס העבודה – השאלה, האפשרויות, ההישגים והמחיר של כל אפשרות
3. שדה המחקר – הגדרה ברורה מה בדיוק יחקרו (איזה פרסומות, אילו תכניות ריאליטי, אילו קליפים, אילו אתרי אינטרנט וכן הלאה).
4. שלוש-ארבע שאלות **מרכזיות**, "שאלות מסרק" באמצעותן יתבצע המחקר
5. הערות / שאלות

יש לרכז את המידע עבור כל תלמיד ולהעביר מסמך וורד במייל למטמיעים. זאת לצורך אישור פרויקטים על ידי המטמיעים, אבל בעיקר כדי לבדוק שכל התלמידים עומדים בשלב ראוי בפרויקט והזדמנות נוספת לקבל הערות ועצות לשיפור הפרויקט.

בחלק מהמקומות המידע הזה קיים מאז המפגשים עם המטמיעים ויש רק לארגן את החומר. בשאר הכיתות זה יעזור לקדם את התהליך ולשפר המיקוד.

יש להגיש המסמך עם פרטי התלמידים עד לסוף דצמבר.

3. מחוון לפרויקט ל.מ.ד לשנה"ל תש"פ. (788-388)

דרישות המחוון עודכנו השנה, שימו לב לרכיבים החדשים שנוספו ולאלו שהוסרו.

להלן המחוון :

שם הפרק	נק' לפרק	סעיפים מרכזיים בפרק	פירוט תתי הנושאים
1. מבוא	10	רקע כללי על נושא העבודה	הצגת רקע רלוונטי לנושא העבודה הנבחר, תוך ציון המושגים המרכזיים עליהם נשענת העבודה. הסבר המורכבות של הדילמה תוך הסתמכות על 3 טקסטים תקשורתיים/אקדמיים שאליהם יש להפנות באמצעות לינק
		הצגת הדילמה על שני ערכיה הסותרים	הסבר הדילמה על שני ערכיה הסותרים תוך התייחסות למחיר ולרווח של הבחירה בכל אחת משתי האפשרויות
		רלוונטיות הדילמה	המחשת הרלוונטיות של הדילמה לעולם התקשורת ולחיים במדינה דמוקרטית.
			פירוט הנימוק לבחירה בנושא
		הצגת מכלול העבודה באופן תמציתי	הצגה תמציתית של העבודה כולה תוך התייחסות לשיטת החקר ולמצאים שעלו ממנו.
		פרומו	הכנת קדימון (פרומו) שיהווה גריין (טיזר) שמטרתו לעודד את הצופים להיכנס נבכי העבודה ולקרוא אותה
2. רקע תיאורטי	20	סקירה אקדמית	סקירה תיאורטית של שלושה מאמרים אקדמיים מהספרות המקצועית וסיכום של הטענות המרכזיות שעולות מכל מאמר.
			מכל מאמר יבחר התלמיד ציטוט המחזק את הרלוונטיות של המאמר לעבודה, יסביר אותו, ואת ההקשר שלו לדילמה.
		סקירה מושגית	בחלק זה יבחר התלמיד 10 תאוריות, מודלים ומושגים מתוך תכנית הלימודים, יסביר אותם באופן תמציתי ואת הזיקה של כל אחד מהם לנושא עבודתו.
			כל התיאוריות, המושגים והמודלים ישולבו כמילים חמות במהלך העבודה, כאשר הקלקה עליהן תוביל לפירוש הנרחב בבלוג שניהל התלמיד במשך שנות לימודיו במגמת תקשורת

הצגה ביבליוגרפית של המחקרים והטקסטים בהם נעשה שימוש במהלך העבודה.	ביבליוגרפיה		
הסבר מטרת החקר, מתודולוגיית החקר, שדה החקר ותקופת החקר.	מתודולוגיית החקר	20	3. חקר
ביצוע חקר מבוסס ומעמיק המנתח ומעריך את הדילמה בהתאם למתודולוגיה. מהלך החקר יכול התייחסות של התלמיד לדילמה ולאפשרויות הבחירה שהדילמה מזמנת.	ביצוע החקר		
סיכום של כל הממצאים העולים מן המחקר.	ממצאי החקר		
סיכום, מסקנות, ותובנות שעלו מהעיסוק בדילמה, תוך התייחסות לשתי אפשרויות הבחירה שהדילמה מזמנת/ערכיה הסותרים	סיכום	10	4. סיכום ודין
התלמיד יקיים דיון בערכיה המתנגשים של הדילמה, במחירי ההכרעה או אי ההכרעה, תוך העלאת נימוקים משמעותיים			
התלמיד יכתוב טור דעה בסגנון עיתונאי אישי המקיף את מכלול העבודה, את הרווחים והמחירים של בחירה בכל אחת מהאפשרויות/הערכים שהדילמה מזמנת	טור דעה		
פירוט של הכלים והמיומנויות התקשורתיות שרכש התלמיד במהלך העבודה	אוריינות תקשורתית		
פירוט של הכלים והמיומנויות האזרחיות/חברתיות שרכש התלמיד במהלך העבודה	אוריינות אזרחית		
העבודה מוגשת בבלוג ברשת- מעטפת דיגיטלית בעיצוב גרפי אטרקטיבי.	העיצוב הגרפי, הנראות הוויזואלית ושילובם של הטקסטים התקשורתיים בבלוג	10	5. נראות
בעמוד הראשי יוצגו:			
שם הדילמה			
שם התלמיד			
שם המקצוע			

סמל השאלון			
הבלוג מחולק לקטגוריות על פי פרקי המחוון			
בלוג קיימים קישורים לטקסטים האקדמיים והתקשורתיים בהם נעשה שימוש			
בלוג קיימות "מילים חמות" (היפר לינק להמשגה המקצועית)			
שיחה עם הבוחן תוך התייחסות ספציפית לפרקי העבודה ולפרויקט כולו. הבוחן ינהל את השיח וישאל שאלות רלוונטיות להתרשמות והערכה כוללת.	שאלות מסה	20	6. הגנה על הפרויקט
מענה בעל פה על שלוש שאלות משמעותיות רחבות היקף שישאלו על ידי הבוחן בהתייחס לעבודת הגמר ולזירות השונות בתכנית הלימודים .			
קיום פרזנטציה של עד 5 דקות בפני בוחן וקהל צופים, שבמהלכה תוצג הדילמה, יוצג המחקר, והמחיר האתי/מוסרי/חברתי שיש לשלם בבחירה בכל אחת מהאפשרויות שהדילמה מזמנת.		10	7. טד

הערות למחוון:

- משך הבחינה יתחלק באופן הבא:
- 40 דקות - שיחה עם הבוחן במהלך הבחינה האישית.
- 5 דקות- הצגה בסגנון "טד" בתום יום הבחינה בפני קהל הצופים.
- הנבחן יתייחס בעבודתו לארבע שאלות מתוך מאגר השאלות שמצורף למסמך זה, וישלבן בתוך העבודה לפי הבנתו תוך הבלטתן **בצבע ירוק**.
- התלמיד יוכל להתייחס לשאלות שאינן מופיעות במאגר המצורף; ניתן להיעזר בשאלות מתוך בחינת הבגרות ב"תקשורת וחברה".
- העדר של כל אחת מהתשובות - תפחית 4 נק' מהציון הסופי.

4. אתר מלווה מקצוע - למ"ד

החל מאמצע דצמבר (תאריך משוער) אתר מלווה מקצוע בנושא פרויקט למ"ד יעלה לאוויר. האתר יכיל הסברים והנחיות לתלמיד בנוגע לכל אחד מפרקי המחוון . הקישור לאתר, השימוש בו והפעלת התלמידים לפיו, ינתנו בהשתלמות "תקשורת וחברה" בשלומי.

בכבוד רב,

יוסף בר דוד
מנהל תחום דעת
ל.מ.ד.

חנית גרטמן
מרכזת מסלול